

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 413/2016-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 21. júna 2016 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Libušou Dočkalovou, Lachova 32, Bratislava, pre namietané porušenie jeho základného práva na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 32 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Bratislava IV č. k. 25 P 30/2016-18 z 15. februára 2016 a uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 11 CoP 156/2016-63 zo 14. apríla 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] odmieta.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. mája 2016 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), pre namietané porušenie jeho základného práva na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 32 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru uznesením Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) č. k. 25 P 30/2016-18 z 15. februára 2016 a uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 11 CoP 156/2016-63 zo 14. apríla 2016.

Zo sťažnosti a z k nej pripojených príloh vyplýva, že návrhom doručeným okresnému súdu 5. februára 2016 sa sťažovateľ (otec) domáhal nariadenia predbežného opatrenia, na základe ktorého bude jeho maloletá dcéra [REDAKOVANÉ] (ďalej len „maloleté dieťa“) zverená do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov tak, že každý nepárny týždeň od pondelka od 10.00 h bude v starostlivosti matky a každý párný týždeň od pondelka od 10.00 h bude v starostlivosti sťažovateľa. Uvedený návrh okrem zdôraznenia záujmu maloletého dieťaťa sťažovateľ odôvodňoval uzavretím dohody o mediácii 10. novembra 2015, predmetom ktorej bola úprava výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu na čas do rozvodu manželstva, ktorú však matka maloletého dieťaťa po odpadnutí právnej prekážky – prepustení sťažovateľa z väzby vo februári 2016 – odmietla dodržiavať. O tejto skutočnosti sťažovateľ informoval aj príslušný Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Bratislave, o čom bol 2. februára 2016 spísaný úradný záznam.

Okresný súd napadnutým uznesením návrh sťažovateľa zamietol a nariadil predbežné opatrenie v znení: *„Otec je oprávnený s maloletým dieťaťom... predbežne sa stretávať vo štvrtok v párnom kalendárnom týždni od 16:00 hod. do 18:00 hod. a v sobotu a v nedeľu v nepárnom kalendárnom týždni od 14:00 hod. do 18:00 hod. a to za prítomnosti matky maloletého dieťaťa. Otec maloletú prevezme v mieste bydliska maloletej, kde ju po ukončení styku vráti a matka je povinná maloletú na styk riadne pripraviť.“* V odôvodnení tohto uznesenia okresný súd poukázal na skutočnosť, že na okresnom súde je pod sp. zn. 25 P 229/2015 vedené konanie o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu na čas do rozvodu manželstva, ktoré dosiaľ nie je právoplatne ukončené, pod sp. zn. 25 P 138/2015 je vedené konanie o rozvod manželstva a úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu na čas po rozvode, v ktorom je nariadené znalecké dokazovanie, a pod sp. zn. 25 P 333/2015 je vedené konanie o návrhu matky na pozbavenie sťažovateľa rodičovských práv k maloletému dieťaťu, ktoré dosiaľ nie je právoplatne ukončené. Po oboznámení sa s návrhom, súvisiacimi súdnymi spismi a viacerými listinnými dokumentmi okresný súd dospel k záveru, že *„v tomto prípade je potrebný bezodkladný autoritatívny zásah súdu tak, aby bolo zachované právo dieťaťa na oboch rodičov, a teda sú dané podmienky pre nariadenie predbežného opatrenia, ktoré bude spočívať v dočasnej úprave styku otca s maloletou [REDAKOVANÉ]“,* pričom zdôraznil, že *„bez vykonania potrebného a dôkladného dokazovania v tomto smere nie je možné, za súčasnej situácie rozhodnúť, aká forma zverenia je v najlepšom záujme maloletej, a to predovšetkým s poukazom na závažné tvrdenia rodičov týkajúcich sa okrem iného aj užívania omamných látok. Všetky tvrdenia rodičov je nevyhnutné dostatočne prešetriť a vykonať ďalšie dokazovanie, ktorého súčasťou je napríklad aj nariadenie znaleckého dokazovania. Až následne bude možné zodpovedne rozhodnúť o tom, aká forma výkonu starostlivosti bude v najlepšom záujme dieťaťa... Keďže sa však maloletá nachádza vo faktickej starostlivosti matky, ktorá neumožňuje žiaden kontakt otca s maloletou od decembra 2015“,* rozhodol tak, ako to uviedol vo výrokoch napadnutého uznesenia. S uvedeným rozhodnutím sa sťažovateľ nestotožnil, preto proti nemu podal odvolanie, v ktorom zopakoval identické námietky ako v konaní pred okresným súdom. Krajský súd napadnutým uznesením uznesenie okresného súdu ako vecne správne podľa § 219 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) potvrdil.

Sťažovateľ opakujúc identické argumenty, aké vzniesol v konaní pred všeobecnými súdmi, v sťažnosti namieta, že „sa obidva súdy dôsledne nezamerali na zistenie a overenie rozhodujúcich skutočností pre vydanie rozhodnutia“, pričom podľa jeho názoru „v rámci zásady voľného hodnotenia dôkazov mali obidva súdy prihliadať k tomu, čo vyšlo za konania najavo, a teda predovšetkým sa mali zaoberať tým, či je v záujme maloletého dieťaťa upraviť styk v zmysle uzavretej rodičovskej dohody“.

Na základe uvedeného sťažovateľ v petite žiada, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že uznesením okresného súdu č. k. 25 P 30/2016-18 z 15. februára 2016 a uznesením krajského súdu č. k. 11 CoP 156/2016-63 zo 14. apríla 2016 bolo porušené jeho základného právo na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a čl. 32 ods. 4 listiny, základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru, aby napadnuté uznesenie okresného súdu a napadnuté uznesenie krajského súdu zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a aby sťažovateľovi priznal náhradu trov právneho zastúpenia v sume 303,61 €.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Predmetom sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľa na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a čl. 32 ods. 4 listiny, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu č. k. 25 P 30/2016-18 z 15. februára 2016, ktorým zamietol návrh sťažovateľa na nariadenie predbežného opatrenia o zverení maloletého dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov, a uznesením krajského súdu č. k. 11 CoP 156/2016-63 zo 14. apríla 2016, ktorým uznesenie okresného súdu potvrdil.

K námietke porušenia označených práv sťažovateľa napadnutým uznesením okresného súdu

V čl. 127 ods. 1 ústavy je zakotvený princíp subsidiarity, podľa ktorého môže ústavný súd konať o namietanom porušení práv sťažovateľov a vecne sa zaoberať predloženými sťažnosťami iba vtedy, ak sa sťažovatelia nemôžu domáhať ochrany svojich

práv pred všeobecným súdom. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda automaticky nezakladá aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany tohto základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovatelia môžu domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonne upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. I. ÚS 103/02, I. ÚS 6/04, II. ÚS 122/05, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06).

Ústavný súd v tejto súvislosti predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05). Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu mohol sťažovateľ podať riadny opravný prostriedok – odvolanie, ktorý aj využil, a odvolací súd o ňom rozhodol. Keďže napadnuté uznesenie okresného súdu bolo predmetom súdneho prieskumu realizovaného krajským súdom, ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

K námietke porušenia označených práv sťažovateľa napadnutým uznesením krajského súdu

1. Čo sa týka sťažnosti sťažovateľa, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením (predbežným opatrením) krajského

súdu, ústavný súd vychádzajúc z princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy konštatuje, že ani v tomto prípade nedisponuje právomocou na jej prerokovanie.

V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na to, že v minulosti už viackrát zaujal jednoznačné stanovisko, v ktorom vyslovil, že „Rozhodovanie a rozhodnutie o návrhu na predbežné opatrenie v súdnom konaní možno považovať za súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky. Predpokladom na záver o porušení základných práv a slobôd je však také ich porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstránitel'né v činnosti súdu pred začatím konania alebo v konaní o veci samej (§ 74 a nasl., § 102 Občianskeho súdneho poriadku), resp. ktoré nemožno napraviť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v Občianskom súdnom poriadku v spojitosti s predbežnými opatreniami. Predbežné opatrenie ako zabezpečovací prostriedok v civilnom procese však nemôže sám osebe opodstatniť záver o porušení práva fyzickej osoby alebo právnickej osoby (čl. 130 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky)“ (m. m. I. ÚS 46/2000), resp. že „Rozhodnutím o uložení predbežného opatrenia vydaným v občianskoprávnom konaní môže súd porušiť základné právo alebo slobodu účastníka súdneho konania. Takéto porušenie by sa mohlo stať predmetom konania podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky len vtedy, ak by účastníkovi súdneho konania nebolo možné poskytnúť ochranu prostredníctvom účinného právneho prostriedku nápravy dostupného pred všeobecnými súdmi. Predpokladom záveru o porušení základných práv a slobôd je však také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstránitel'né činnosťou všeobecného súdu pred začatím konania alebo v konaní o veci samej (§ 74 a nasl. a § 102 Občianskeho súdneho poriadku), resp. ktoré nemožno napraviť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v Občianskom súdnom poriadku v spojitosti s predbežnými opatreniami“ (m. m. II. ÚS 81/07).

Aj rozhodovacia prax Európskeho súdu pre ľudské práva vylučuje aplikovateľnosť čl. 6 ods. 1 dohovoru na rozhodovanie v otázke predbežných opatrení, pretože nie sú rozhodnutiami o občianskych právach alebo záväzkoch (pozri rozhodnutie APIS proti Slovenskej republike z 10. 1. 2000 č. 39754/98, v ktorom sa konštatovala neaplikovateľnosť čl. 6 *ratione materiae* v konaní o zrušení predbežného opatrenia).

Podľa § 102 ods. 1 OSP ak treba po začatí konania dočasne upraviť pomery účastníkov alebo zabezpečiť dôkaz, pretože je obava, že neskoršie ho nebude možné vykonať alebo len s veľkými ťažkosťami, súd na návrh neodkladne vydá predbežné opatrenie alebo zabezpečí dôkaz. Predpoklady na nariadenie predbežného opatrenia, jeho dôsledky a spôsob zániku upravujú ustanovenia § 74 až § 77a OSP.

Predbežné opatrenie je jedným zo zabezpečovacích inštitútov civilného procesu, ktorého zabezpečovacia funkcia má za cieľ dočasnou úpravou eliminovať nepriaznivé následky, ktoré by mohli pred začatím konania alebo v jeho priebehu nastať. Dočasnosť tohto opatrenia ako jeho základný znak znamená, že nejde o konečnú a definitívnu úpravu vzťahov medzi subjektmi. Nariadením predbežného opatrenia nezískava jeden z účastníkov práva, o ktorých sa má rozhodnúť až v budúcnosti, ale sa ním len dočasne upravuje určitý okruh vzťahov.

Reflektujúc na uvedené východiská ústavný súd konštatuje, že realizácia inštitútu predbežného opatrenia ako zabezpečovacieho prostriedku v civilnom procese nemôže sama osebe opodstatniť záver o porušení práva fyzickej osoby alebo právnickej osoby vyplývajúceho z ústavy alebo dohovoru, pretože zákon poskytuje účastníkovi, proti ktorému smeruje výrok rozhodnutia o predbežnom opatrení, primeranú a efektívnu ochranu pred prípadným neopodstatneným a nezákonným obsahom takéhoto rozhodnutia aj počas konania vo veci samej. Keďže teda túto ochranu považuje ústavný súd jednak za účinnú a jednak za dostupnú, účastník súdneho konania sa jej preto nemôže súčasne dovolávať aj prostredníctvom sťažnosti pred ústavným súdom (m. m. II. ÚS 37/00, I. ÚS 46/00, I. ÚS 148/03, I. ÚS 49/07, III. ÚS 281/07).

Na druhej strane však treba pripustiť, že ústavný súd už v rámci svojej rozhodovacej činnosti pristúpil k preskúmaniu niektorých rozhodnutí o predbežných opatreniach, zásadne však išlo o ojedinelé prípady charakterizované výnimočnými okolnosťami veci. V tejto súvislosti ústavný súd judikoval, že zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o predbežných opatreniach môže iba za predpokladu, že by takýmto rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi

spravodlivého procesu majúci charakter svojvôle (obdobne III. ÚS 169/2010, III. ÚS 281/07).

Preskúmaním napadnutého uznesenia krajského súdu ústavný súd dospel k záveru, že takéto známky zjavnej svojvôle nenesie.

Krajský súd pri odôvodňovaní svojho rozhodnutia využil procesný postup, ktorý mu § 219 ods. 1 OSP vyslovene umožňuje, pričom s poukazom na skutočnosť, že *„v konaní o nariadenie predbežného opatrenia sa dokazovanie nevykonáva“*, svoj právny záver o správnosti nariadeného predbežného opatrenia odôvodnil stručnou interpretáciou inštitútu predbežného opatrenia, kde zdôraznil jeho provizórny charakter a s tým súvisiace zákonne predpoklady na jeho vydanie. Krajský súd (rovnako ako okresný súd) deklaroval záujem maloletej na stretávaní sa so sťažovateľom, avšak vzhľadom na *„skutočnosti zistené v oboch konaniach dostatočným spôsobom pre potreby rozhodnutia o predbežnom opatrení“*, ktoré *„spochybnili otcom namietanú uzavretú mediálnu dohodu, z ktorého dôvodu záver súdu prvého stupňa vyslovený v odôvodnení napadnutého uznesenia, že v danom štádiu konania bez ďalšieho dokazovania nie je možné rozhodnúť, aká forma zverenia by bola v záujme maloletej“*, uznesenie okresného súdu potvrdil.

Ústavný súd je preto toho názoru, že krajským súdom prijatý záver vychádza z logickej úvahy opierajúcej sa o primerané odôvodnenie.

Na základe uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že nie je daná jeho právomoc na prerokovanie sťažnosti v časti týkajúcej sa námietky porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pretože ochranu označeným právam sťažovateľa ako účastníka (strany) konania mu poskytuje občianskoprávny (všeobecný) súd v meritórnom konaní, preto rozhodol o jej odmietnutí podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

Okrem toho ústavný súd pripomína, že do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nepatrí právo účastníka dožadovať sa ním navrhnutého

spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (I. ÚS 97/97), resp. toho, aby súdy preberali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorý predkladá účastník konania (II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03, IV. ÚS 340/04, III. ÚS 240/2013). Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom krajského súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným (obdobne I. ÚS 313/2010, II. ÚS 134/09, III. ÚS 127/2012).

2. Čo sa týka námietky porušenia základného práva na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a čl. 32 ods. 4 listiny a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu, ústavný súd vychádzajúc z už uvedených záverov konštatuje, že z obsahu tohto rozhodnutia nemožno vyvodit' nič, čo by signalizovalo, že by ním mohlo dôjsť k neprípustnému zásahu do označených práv sťažovateľa, a keďže medzi nimi nenašiel žiadnu príčinnú súvislosť, sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. júna 2016